

N:o 166.

Af Herr C. J. Grafström: Angående underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i ändamål att vinna förändring uti undervisningssättet i de offentliga skolorna m. m.

Från folkets ombud hafva förslag, gång efter annan, blifvit framställda till eller begäran gjord om förändringar i skolväsendet i allmänhet och folkskolan isynnerhet. Hittills hafva, under sednare tider, dessa önskningsar vunnit föga uppmärksamhet. Då likväl motioner i denna syftning, långt ifrån att minskas, tvärtom ökas i mängd ooh omfattning, så torde man kunna hysa den förhoppning, att den dag icke måtte vara alltför aflägsen, då folkets önskningsar en gång skola vinna afseende så, att allvarliga och genomgripande förändringar inom skolväsendet deraf blifva en följd. Liksom Herr Rosenberg i sin vid denna Riksdag afgifna motion i detta ämne, hyser jag den åsigten, att alla af Staten bekostade allmänna skolor böra vara organiserade efter en gemensam plan, så att en högre skola utgör fortsättningen på en lägre. Jag önskar således all framgång åt nämnda motion. Men jag är af den öfvertygelse, att det icke är skolans yttre form, som ensam eller ens mest behöfver en genomgripande reform. Mig synes som vore det lika viktigt att i sjelfva läroämnena, i läroböckerna och undervisningen åstadkomma en sådan förändring, att de elever, som utgå ur skolan från de lägre klasserna, måtte hafva fått, icke bokvetande af oftast aldeles oanvändbart slag, utan sådana kunskaper som göra dem till medvetne medborgare. Enligt min tanke bör skolan vara af den art, att de kunskaper som der inhämtas, ifrån den lägsta till den högsta klassen, alltid äro nyttiga och användbara i lifvet, eleven må nu utgå ur skolan från hvilken klass som helst; eller med andra ord, att hvarje klass blir någonting afslutadt helt, att de der meddelade kunskaperna för eleven utgöra ett verkligt fruktbarande kapital, vid hvilken klass än skolgången afbrytes.

Förhållandet är, dessvärre, icke så nu. Den gällande principen är att i de lägre klasserna lägga grunden till det i de högre erhållande vetandet, men utan afseende på huruvida skolbarnet kan vara i tillfälle att fortsätta ända upp till dessa högre klasser. Som hvar man vet, är det dock fallet, att endast ett mindre antal elever hinna de högsta, under det flertalet träda ur skolan från de lägre klasserna. Såsom ett enda exempel ber jag få anföra, huru i Svenska historien undervisningen begyn-

ner med nordiska gudaläran, fortsätter med sagohäfderna o. s. v., tills slutligen i fjärde klassen man närmar sig just det, som är det nyttigaste och nödvändigaste att få kunskap om, nemligen den yngsta historien; och hvarmed man, enligt min åsigt, med tillämpning af nuvarande plan, bort göra början.

Men icke nog dermed att jag, för min ringa del, anser de särskilda kunskaperna meddelas efter riktig plan; jag tror äfven, att dessa kunskapsämnen borde vara icke allenast annorlunda fördelade, utan till en del kunna indragas och ersättas med andra. Med det mångläseri, som nu så allmänt och rättvist öfverklagas, torde väsendtliga förändringar och inskränkningar böra ske, så att åtskilliga af nuvarande ämnen dels få maka åt sig något, dels uppgå i andra, dels borttagas. Såsom icke tillhörande facket, anser jag mig hvarken ega förmåga eller ens böra försöka framställa något helt förslag. Deremot torde det tillåtas mig att nämna några af de förändringar jag tänkt mig såsom nödiga. Så t. ex. anser jag katekes och biblisk historia vara ämnen, som borde utbytas mot en lärobok i kristendomen. Kyrkohistorien anser jag böra upphöra att vara ett särskildt ämne. De lefvande språken anser jag böra uppflyttas till fjärde, minst tredje klassen och att de blifva valfria, så att blott ett af dem behöfde ovilkorligen läras. De döda språken anser jag böra upphöra att vara obligatoriska och att de uppflyttas till de högre klasserna.

Deremot önskade jag att redan i folkskolan inrymdes läroämnen, egnade att väcka subjektiva, det sedliga och det medborgerliga, medvetandet redan hos barnet. Sålunda: naturläran, såsom ämne, men med speciellt afseende på människan i fysiologiskt och sanitärt hänseende och den menliga organismens förhållanden till den yttre naturen i allmänhet, för att sålunda väcka medvetandet af och kunskapen om vilkoren för menlig tillvaro; sedlighetslära, såsom medel att låta barnet förstå icke allenast nyttan utan nödvändigheten af rena seder, dygd och gudsfuktan; samhällslära, att derigenom öppna barnets sinne för och gifva det insigter i samhällets egenskaper och nödvändighet af lagar o. s. v. samt genom meddelandet af begrepp om landets statsförfattning gifva eleven medvetandet af en blifvande medborgare.

Den redan inslagna vägen med afseende på meddelandet af tekniska färdigheter m. m. borde, enligt min åsigt, än vidare utvidgas, så att de egentliga lärotimmarne interfolierades, om jag så får säga, med undervisning i teckning, mätning, sång, gymnastik, militäröfningar, simning o. s. v.

Hvad undervisningen beträffar, är det, såsom jag redan här ofvan haft äran uttala mig, min åsigt:

att man vid kunskapernas första meddelande bildar en stomme hvilken, i sig sjelf ett användbart kapital af kunskaper, är mottaglig för vidare uppbyggande och fullkomning, så att hvarje klass utgör något helt och afslutadt, färdigt att i nästa högre klass ytterligare utvidgas och fullkomnas.

Då det är min öfvertygelse, att skolväsendet, ordnad efter de åsigter jag haft äran här ofvan framställa, skulle vida bättre än nu uppfylla sitt kall: bildande själfmedvetne, kunskapshungrige och dygdige samhällsmedlemmar, så har jag ansett det vara min pligt att, till den verkan det kan få, framlägga dessa åsigter i ämnet.

På grund af hvad jag haft äran anföra får jag vördsamt föreslå,
att Riksdagen behagade besluta att genom en skrifvelse till
Kongl. Maj:t anhålla om förändring i nuvarande undervisnings-
planer m. m., i öfverensstämmelse med de här ofvan uttalade
åsigter.

Då jag förmodar, att ett särskildt Utskott för behandlandet af frågor i samma riktning som denna eller rörande samma ämne kommer att tillsättas, får jag vördsamt anhålla om remiss till samma Utskott af denna motion. Skulle intet sådant Utskott blifva tillsatt, anhåller jag om remiss till annat vederbörligt Utskott.

Stockholm den 27 Januari 1868.

Carl J. Grafström.

N:o 167.

Af Herr A. W. Wigardt: Om ändring i 2 § af gällande Fattigvårdsstadga.

Det i nu gällande förordning angående fattigvården i riket såsom regel antagna sätt att ordna fattigvården, nemligen att hvarje socken å landet besörjer vården om sina fattighjon, medför, bland annat, den stora olägenhet, att ju bättre fattigvård en socken har, desto tyngre blifver fattigbördan, emedan allt flera fattiga draga sig dit, der de erhålla god vård.

Väl lemnar förordningen en utväg att i någon mån afhjelpa denna olägenhet deruti, att den medgifver hvarje socken att för fattigvårdens bestridande fördela sig i mindre kretsar, hvilket medför den fördel, att man lättare kan öfvervaka och i tid,